

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Beleid en wetenschap
Hoogerwerf, A.

Citation

Hoogerwerf, A. (1969). Boekbespreking van: Beleid en wetenschap. *Acta Politica*, 4: 1968/1969(2), 222-223.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451123>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451123>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

opbouw van een infra-structuur ten behoeve van sterk verhoogde landbouw-opbrengsten. Hierbij kan ontwikkelingshulp, zoals die nu wordt gegeven aan andere landen, remmend werken. Uit de beschrijving blijkt wel dat dit Chinese model slechts geschikt is voor een op het communisme gebaseerde samenleving. Opvallend in deze bijdrage is hoe weinig genuanceerd Wertheim in deze materie denkt. De enige hulp die de Verenigde Staten geeft 'aan die staten, die werkelijk ernst maken met hun economische opbouw', wordt volgens hem gegeven 'in de vorm van oogstvernietiging met chemische middelen en dijkvernieling en het kapotgooien van fabrieken door bommen'. (blz. 215-216)

De samensteller Derks doet in zijn bijdrage 'Opmerkingen over intellectuelen en conformisten' een aanval op de waarde-vrije wetenschap, i.h.b. de waarde-vrije politicologie. Het is interessant de opbouw van deze aanval te analyseren. Derks begint met het op wonderlijke wijze citeren van Max Weber: diegene die alles het best kan regelen in de staat 'moet een Führer en niet alleen dat, maar ook . . . een held zijn'. Na deze poging om een (onder)bewust verband te leggen tussen de in 1920 overleden Weber en Adolf Hitler en na Lipset tussen aanhalingstekens te hebben geciteerd met een citaat, dat niet van Lipset maar van Samson afkomstig is, is de bodem rijp om een serie sociologen en politicologen te betitelen als supporters van fascisme en nationaal-socialisme; hun werk staat bij Derks steeds in een 'bedenklijk licht' (o.a. op blz. 123). Men kan inderdaad discussiëren over het probleem van de waarde-vrije politicologie, maar de bijdrage van Derks heeft niet zozeer met waarde-vrijheid dan wel met waarde-loosheid te maken.

Tot slot nog enkele korte opmerkingen. Ger Harmsen schreef een interessant opstel over wat hij ziet in het denken van Marx, waarbij hij zich verzet tegen de linkse moderniteit tot verwerping van alles wat socialisten in vroegere tijden hebben gedacht. M. van Amerongen gebruikt de hem toegemeten ruimte voor een vermakelijke en goed leesbare aanval op de 'liberale' senator Van Riel, die eens heeft gesproken van een 'linkse terreur van de communicatie-media'. De overige, hier niet besproken bijdragen zijn van C. A. Kwast, R. Damwijk, L. van Ravesteyn en A. L. Constandse.

I. Lipschits

KLEIJN, A., *Beleid en wetenschap*. Alphen aan den Rijn (Samson), 1968. — 72 p. f 6,90 (Bestuurskundige bouwstenen, nr. 7).

Dit boekje is een nadere uitwerking van een lezing die de schrijver in 1967 ter gelegenheid van het eerste lustrum van de Groninger Sociologische Studentenvereniging heeft gehouden. Kleijn heeft hier kennelijk, puttend uit zijn rijke ervaring als burgemeester van Meppel en buitengewoon hoogleraar in de bestuurswetenschap te Rotterdam, een enigszins luchtig getoonzette beschouwing over het thema van 'beleid en wetenschap' willen geven. Als zodanig is het boekje zeker zowel voor politicologen als voor politici een lezenswaardig geschrift. Beleid wordt door de auteur gedefinieerd als 'het bewust en systematisch handelen, met gebruikmaking van de daartoe geëigende middelen, met een duidelijk omljnd politiek doel voor ogen, waar stap voor stap of wordt afgewerkt' (p. 7). Met deze omschrijving zullen velen, met inbegrip van de recensent, in vèrgaande mate kunnen instemmen. Jammer is wel dat de verhouding tussen politiek, beleid en bestuur in het boekje niet geheel duidelijk uit de verf komt. Wanneer de auteur bijvoorbeeld 'politics' — ter onderscheiding van 'policy' (beleid) en 'policy making' (het proces van beleidsvorming) — omschrijft als 'het politiek bedrijf der politieke partijen onderling' dan draagt hij weinig tot de verduidelijking bij (p. 21).

Na een inleiding en twee korte hoofdstukken over beleid in het algemeen en overheidsbeleid in het bijzonder, volgt een hoofdstuk getiteld 'Hoe komt het overheidsbeleid tot stand?' Hier constateert Kleijn zich vrijwel geheel op het aandeel van ambtenaren in de beleidsvorming, waardoor de lezer een wel wat eenzijdig beeld van de beleidsvorming krijgt. Dit neemt niet weg dat over de politieke invloed van het ambtelijk bestel een aantal interessante opmerkingen wordt gemaakt. Ter compensatie van de macht der bestuursambtenaren denkt de auteur aan een soortgelijke oplossing als het Amerikaanse stelsel van 'presidential offices', waaruit ambtenaren zonder veel omhaal kunnen worden ontslagen wanneer zij de minister al te zeer voor de voeten lopen (p. 39).

In de laatste twee hoofdstukken komt de verhouding van wetenschap en beleid aan de orde. Van de werkwijzen van wetenschap en beleid geeft de auteur een aantal aardige typering (vooral op pp. 55-57). Zijn betoog zou echter meer genuanceerd zijn uitgevallen indien hij niet alleen van de dilemma's van wetenschap versus beleid en waardevrije versus waardegebonden wetenschap was uitgegaan, maar ook expliciet aandacht had geschonken aan het wetenschappelijk waardenrelativisme à la Max Weber en Arnold Brecht. Ik denk hierbij vooral aan de gedachte dat de wetenschap, voor zo ver zij beleidsadviezen geeft, haar objectiviteit in principe kan redden door uitdrukkelijk naar bepaalde beginselen, normen of doeleinden te verwijzen. De policy analyst, waarover Kleijn in navolging van Y. Dror schrijft (pp. 65-69), zou heel goed in het kader van dit wetenschappelijk waardenrelativisme geplaatst kunnen worden.

De omschrijving van het arbeidsterrein van de politicologie, zoals de auteur die voornamelijk in termen van staat en macht geeft (pp. 46, 47) is wat eenzijdig en ook wel wat verouderd. Ondanks deze en andere bezwaren kunnen we niettemin constateren dat Kleijn met name over de zogenaamde verwetenschappelijking van het overheidsbeleid een aantal opmerkingen heeft gemaakt die een brede kring van lezers tot nadenken kunnen stimuleren.

A. Hoogerwerf

RECTIFICATIE

In de bespreking van Yvo Nuyens' *Pressiegroepen in België* in het vorige nummer is door een zetfout een zin onbegrijpelijk geworden. De zin beginnende op p. 116, vijfde regel van onderen, dient als volgt gelezen te worden: 'De poging van Nuyens om de hypothesen te verbinden aan de twee voorafgaande monografische studies maakt echter een geforceerde indruk'.